

Sygn. akt I.Ca 450/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2017r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska
-----------------	-----------------------------------

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2017 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A z siedzibą w W.

przeciwko B. T.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda (...) S.A z siedzibą w W.

od wyroku Sądu Rejonowego w Suwałkach

z dnia 12 września 2017 roku sygn. akt I C 1259/17 upr.

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt I. w ten sposób, że w miejsce kwoty 928,87 zł zasądza od pozwanego B. T. na rzecz powódki (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 1.398,87 zł (jeden tysiąc trzysta dziewięćdziesiąt osiem złotych osiemdziesiąt siedem groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 01 czerwca 2017 roku do dnia zapłaty oraz w pkt III. w ten sposób zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 710,25 zł (siedemset dziesięć złotych dwadzieścia pięć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

I. oddala apelację w pozostałym zakresie.

II. Zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 87,50 zł (osiemdziesiąt siedem złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu stosunkowo rozdzielonych kosztów procesu przed Sądem II –giej instancji.

SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska

Sygn. akt: I Ca 450/17

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wystąpił przeciwko B. T. z pozwem o zapłatę kwoty 1.846,92 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu (tj. od dnia 01 czerwca 2017 roku) do dnia zapłaty. Domagał się również zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych. Uzasadniając swe żądanie podał, że w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej udzielił pozwanemu pożyczki na podstawie umowy z dnia 28 listopada 2015 roku nr (...) na kwotę 1.500,00 zł, przy czym pozwany miał zwrócić, z uwzględnieniem należnego oprocentowania, opłaty przygotowawczej, prowizji za udzielenie pożyczki oraz opłat za skorzystanie z dobrowolnych, dodatkowych usług w Pakiecie Elastycznym związanych z obsługą pożyczki w domu, kwotę 2.653,87 zł. Tytułem spłaty powyższej pożyczki

pozwany – do dnia wniesienia pozwu – wpłacił kwotę 760,00 zł i z uwagi brak spłaty zadłużenia w całości w przewidzianych w umowie terminach, powód dokonał wypowiedzenia umowy pożyczki i wezwał pozwanego do spłaty pozostałej części zadłużenia, która nie nastąpiła, stąd zobowiązanie pozwanego na dzień wniesienia pozwu wynosiło 1.846,92 zł.

Pozwany B. T. nie stawił się na rozprawę w dniu 12 września 2017 roku, pomimo należytego zawiadomienia o jej terminie, nie zajął merytorycznego stanowiska w sprawie na piśmie, ani też nie żądał przeprowadzenia rozprawy pod jego nieobecność.

Sąd Rejonowy w Suwałkach wyrokiem zaocznym z dnia 12 września 2017 r. sygn. akt I C 1259/17 zasądził od pozwanego B. T. na rzecz powoda (...) S.A z siedzibą w W. kwotę 928,87 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie naliczanymi od dnia 01.06.2017 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, koszty postępowania pomiędzy stronami stosunkowo rozdzielił zasądzając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 476,24 zł i wyrokowi w części uwzględniającej powództwo nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynikało, że dnia 28 listopada 2015 roku B. T. zawarł z (...) S.A. z siedzibą w W. umowę pożyczki nr (...), zgodnie z którą miał otrzymać do wypłaty kwotę 1.500,00 zł. Ponadto zobowiązał się zwrócić pożyczkodawcy kwotę 40,00 zł tytułem opłaty przygotowawczej, kwotę 420,00 zł tytułem prowizji za udzielenie pożyczki oraz odsetki w wysokości 10% w stosunku rocznym, to jest kwotę 148,87 zł. Jednocześnie zadeklarował chęć skorzystania z dodatkowego Pakietu Elastycznego i zgodził się uiścić z tego tytułu łączną kwotę 545,00 zł (opłata za dostarczenie gotówki do domu klienta – 50,00 zł; opłata dotycząca świadczenia spłaty w domu klienta 495,00 zł). Łączna kwota zobowiązania wyniosła 2.653,87 zł. Zgodnie z umową i wybranym Pakietem Elastycznym pożyczkodawca był zobowiązany do odbioru spłaty rat pożyczki w miejscu zamieszkania pożyczkobiorcy, a spłata miała nastąpić w 60 ratach tygodniowych po 44,24 zł każda, przy czym ostatnia – 43,71 zł.

Sąd Rejonowy ustalił też, że z tytułu pożyczki nr (...) B. T. dokonał na rzecz pożyczkodawcy wpłat w łącznej wysokości 760,00 zł. Z uwagi na zaległość z tytułu w spłacie rat równą dwóm pełnym ratom pożyczki (...) S.A. z siedzibą w W. pismem z dnia 27 września 2016 roku dokonał wypowiedzenia umowy z dnia 28 listopada 2015 roku, w związku z czym całe zobowiązanie stało się natychmiast wymagalne, stąd zobowiązał pożyczkobiorcę do zwrotu kwoty 1.846,92 zł w nieprzekraczalnym terminie do dnia 03 listopada 2016 roku. Następnie pismem z dnia 28 kwietnia 2017 roku wezwał pożyczkobiorcę do spłaty ww. kwoty w terminie do dnia 12 maja 2017 roku pod rygorem wszczęcia postępowania sądowego. Spłata wskazanej należności jednak nie nastąpiła. W piśmie z dnia 23 maja 2017 roku (...) S.A. poinformował B. T., że jego łączne zadłużenie z tytułu umowy pożyczki nr (...) na dzień 23 maja 2017 roku wynosiło 1.846,92 zł.

W ocenie Sądu Rejonowego, powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w części. Sąd Rejonowy powołał się na przepisy art. 339 § 1 i 2 k.p.c. i uznał, że okoliczności faktyczne przytoczone w pozwie budziły wątpliwości. Podstawę faktyczną pozwu w sprawie niniejszej stanowiła umowa pożyczki zawarta przez powoda i pozwanego. Samo zawarcie umowy przez strony uznać należało za niewątpliwie. Potwierdza to bowiem umowa pożyczki nr (...) z dnia 28 listopada 2015 roku załączona do pozwu. Wzbudziły już jednak wątpliwości Sądu Rejonowego niektóre zapisy tejsze umowy co do ich zgodności z przepisami ustawy, a w konsekwencji – co do zakresu odpowiedzialności pozwanego wobec powoda. Sąd Rejonowy podkreślił, że pożyczka stanowi umowę stypizowaną w kodeksie cywilnym. Jej istotę stanowi przeniesienie przez pożyczkodawcę na pożyczkobiorcę określonej ilości pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, za jednoczesnym zobowiązaniem się pożyczkobiorcy do zwrotu pożyczkodawcy tej samej ilości pieniędzy albo tej samej ilości rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości (art. 720 § 1 k.c.).

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, umowę pożyczki zawartą przez strony postępowania uznać należało za ważną w odniesieniu do kwoty pożyczonego kapitału (1.500,00 zł) wraz z odsetkami umownymi z tytułu opóźnienia, których wysokość wynika jednoznacznie z treści umowy załączonej do pozwu i pozostaje jednocześnie w zgodzie z treścią art. 359 § 2 k.c. oraz opłatą przygotowawczą w wysokości 40,00 zł.

Rozważając zasadność żądania pozwu w zakresie pozostałych jego składowych, tj. prowizji za udzielenie pożyczki oraz opłat za Pakiet Elastyczny (tj. za dostarczenie gotówki do domu klienta i świadczenie spłaty w domu klienta), Sąd Rejonowy podkreślił, że uprawnienie do badania zasadności żądań pozwu w tym zakresie (a jednocześnie uprawnienie do badania ważności postanowień umownych pożyczki) daje Sądowi przepis art. 58 § k.c. Jego celem jest zapobieganie powstawaniu stosunków prawnych o treści niezgodnej z obowiązującymi przepisami prawa lub zasadami współżycia społecznego. Adresatem norm prawnych przewidujących bezwzględną nieważność czynności prawnej są w pierwszym rzędzie organy stosujące prawo (sądy oraz organy władzy publicznej), dlatego sąd obowiązany jest wziąć pod uwagę bezwzględną nieważność czynności prawnej z urzędu nawet jeśli żadna ze stron postępowania nie powołuje się na nieważność czynności prawnej (w wyr. z dnia 19.12.1984r., III CRN 183/84, Legalis, SN trafnie zwrócił uwagę, że: "W sprawie, w której wyłania się kwestia nieważności bezwzględnej umowy (art. 58 k.c.), sąd kwestię tę bierze z urzędu pod rozwagę jako przesłankę swego rozstrzygnięcia"). Sąd Rejonowy powołał się także na art. 385¹ § 1 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem (osobą fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową – art. 22¹ k.c.) nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Postanowienie umowy może zatem zostać uznane za niedozwolone po łącznym spełnieniu wskazanych wyżej przesłanek.

Sąd Rejonowy zważył, że strona powodowa w niniejszej sprawie jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek krótkoterminowych i przy zawieraniu umów posługuje się wzorcami umownymi. Zawarta pomiędzy stronami umowa pożyczki nie była natomiast związana z działalnością zawodową, ani gospodarczą pozwanego. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy zawartej z pozwanym były w całości dla ich stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem.

Umowa łącząca strony przewidywała obowiązek uiszczenia przez pożyczkobiorcę prowizji za udzielenie pożyczki, która jest specyficznym rodzajem wynagrodzenia, pobieranym za pośrednictwo w zawieraniu umów. Nie ma przepisów, które zakazywałyby pobierania prowizji przy umowach pożyczki, co więcej - art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. z 2016r., poz. 1528 ze zm.) jednoznacznie dopuszcza możliwość pobierania prowizji i wszelkiego rodzaju opłat. Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 10 ustawy, kredytodawca powinien jednak o wszelkich informacjach związanych z tymi kosztami poinformować kredytobiorcę. Należy więc zauważyć, iż umowa konsumencka jest obwarowana warunkami do zastrzeżenia tego rodzaju prowizji, które pożyczkodawca musi spełnić. Dodatkowo wszelkie opłaty i prowizje pobierane przez kredytodawców powinny wyrównywać rzeczywiste koszty poniesione przez niego w związku z podjęciem danej czynności i nie powinny być rażąco wysokie dla konsumenta. Nie powinny być zatem formułowane w sposób ryczałtowy, bez odzwierciedlenia w kosztach ponoszonych przez pożyczkodawcę.

W przedmiotowej sprawie prowizja za udzielenie pożyczki została określona na kwotę 420,00 zł. Jako że w umowie pożyczki załączonej do pozwu nie wskazano sposobu kalkulowania wynagrodzenia należnego powodowi - żądanie pozwu w omawianym zakresie uznał Sąd za budzące wątpliwości i nieudowodnione.

Dodatkowo, w ocenie Sądu, zastrzeżenie tego rodzaju zawyżonych opłat w wynoszących, jak w tym przypadku niemal 1/3 kwoty pożyczki, za samo jej udzielenie, zmierza do obejścia przepisów regulujących wysokość odsetek maksymalnych, tj. art. 359 § 2¹ kc, stanowiącego, iż maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych (odsetki maksymalne). Ponieważ tego rodzaju zabieg został zastosowany w obrocie konsumenckim, doszło niewątpliwie do naruszenia interesów konsumenta. Podstawa do naliczania wynagrodzenia w postaci odsetek i prowizji nie jest bowiem tożsama. Odsetki stanowią bowiem wynagrodzenie za czas korzystania z kapitału. Prowizja zaś jest jednorazowym wynagrodzeniem za udzielenie kapitału.

Pogląd o możliwości potraktowania prowizji jako sposobu obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych został także wyrażony w orzeczeniu Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 lutego 2015 roku w sprawie sygn. akt V ACa 622/14. Sąd w niniejszej sprawie podziela stanowisko wyrażone we wskazanym orzeczeniu, iż postanowienia umowne wprowadzające obok odsetek maksymalnych wygórowaną prowizję (ewentualnie inne dodatkowe opłaty), nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych. Tym samym roszczenie powódki o zapłatę kwoty z tytułu prowizji za udzielenie pożyczki pozbawione było podstaw prawnych.

Zdaniem Sądu meriti podobnie ocenić należy postanowienia umowne obciążające pozwanego kosztami opłat za Pakiet Elastyczny (tj. za dostarczenie gotówki do domu klienta i świadczenie spłaty w domu klienta) w łącznej wysokości 545,00 zł.

Zgodnie z umową Pakiet Elastyczny do dodatkowy pakiet usług do Pakietu Standard związany z zarządzaniem pożyczką i wybierany przez klienta we wniosku o pożyczkę, w skład którego wchodzi: dostarczenie przez doradcę całkowitej kwoty pożyczki w gotówce do domu klienta („Dostarczenie gotówki”), świadczenie spłaty w domu w Pakiecie Elastycznym polegające na cotygodniowych wizytach doradcy w miejscu zamieszkania klienta pod adresem na terenie Rzeczypospolitej Polskiej celem umożliwienia mu spłaty odpowiedniej części kwoty brutto pożyczki oraz łącznej kwoty odsetek wchodzących w skład należnej raty, oraz pakiet świadczeń w ramach Elastycznego Planu Spłat.

W tym miejscu podkreślić należy, że (...) S.A. nie udowodnił wykonania usługi w zakresie świadczenia spłaty, a więc, że faktycznie w domu pozwanego były od niego pobierane jakiegokolwiek raty, choć to powoda obciążał ciężar dowodu w tym zakresie. Już tylko z tego tytułu żądanie zwrotu tej kwoty jest nieuzasadnione.

Poza tym wzorzec umowny w tym zakresie nie jest jasny. W umowie pożyczki załączonej do pozwu nie wskazano sposobu kalkulowania tych opłat. Nieprecyzyjność zapisu, jego zrozumiałość w zakresie obliczenia takiej wysokości dla przeciętnego konsumenta nie pozostawiać powinna żadnych wątpliwości. Poza tym wysokość taka powinna odpowiadać wartości realizowanego w ramach niej świadczenia. Nie może być bowiem wątpliwości co do ekwiwalentności udzielanych świadczeń.

Sąd nie kwestionuje uprawnień strony powodowej jako pożyczkodawcy do pobierania opłat za czynności obsługi w domu. Jednakże stoi na stanowisku, że opłaty takie winny być ustalone na rozsądnym poziomie i nie mogą godzić w interesy konsumenta. Zakres kosztów związanych z czynnościami pożyczki determinujący ich wysokość, powinien zostać przedstawiony w pozwie w taki sposób, aby w świetle doświadczenia życiowego oraz logiki nie budził żadnych wątpliwości. Pobierane opłaty za czynności związane z pożyczką nie mogą bowiem stanowić dodatkowego źródła wzbogacenia pożyczkodawcy celem obejścia przepisów prawa. Tymczasem, kwoty wskazane przez stronę powodową nie mają żadnego przełożenia na możliwe rzeczywiste koszty w tym zakresie, do czego uznania wystarcza już samo doświadczenie życiowe.

Mając na uwadze wszystko powyższe Sąd Rejonowy uznał roszczenia pozwu w zakresie prowizji za udzielenie pożyczki oraz opłat za Pakiet Elastyczny (tj. za dostarczenie gotówki do domu klienta i świadczenie spłaty w domu klienta) za niezasadne, gdyż postanowienia umowy zobowiązujące pozwanego do zapłaty w/w kwot, stanowią niedozwolone klauzule umowne. Strona powodowa nie wykazała również, aby ich wysokość była efektem indywidualnych uzgodnień z pozwanym, a nie stosowanego przez nią wobec wszystkich klientów cennika. Biorąc zaś pod uwagę wysokość tych kosztów w stosunku do całości kwoty pożyczki, Sąd pierwszej instancji uznał je za nadmierne i kształtujące sytuację pozwanego w sposób podobny do lichwy, co jest powszechnie przyjmowane za sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Reasumując, w ocenie Sądu Rejonowego, tytułem pożyczki nr (...) z dnia 28 listopada 2015 roku pozwany winien był spłacić kwotę 1.688,87 zł (należność główna + odsetki umowne z tytułu opóźnienia + opłata przygotowawcza). B. T. wpłacił na poczet tego zobowiązania kwotę 760,00 zł, a więc do zapłaty pozostało 928,97 zł. Stąd też żądanie pozwu Sąd Rejonowy uwzględnił w zakresie w/w kwoty wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 01 czerwca 2017 roku do dnia zapłaty, oddalając je w pozostałym zakresie jako bezzasadne, przy czym orzeczenie o odsetkach uzasadnił przepisem art. 481 § 1 k.c. Stanowi on bowiem, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel

może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. W przedmiotowej sprawie strona powodowa domagała się odsetek ustawowych od dnia wytoczenia powództwa i od tej daty zostały one zasądzone.

Z kolei o kosztach procesu Sąd orzekł stosownie do treści art. 100 kpc w zw. z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 1804 ze zm.), dokonując ich stosunkowego rozdzielenia wskazując, że w przedmiotowej sprawie strona powodowa poniosła koszty w łącznej kwocie 947,00 zł (opłata od pozwu - 30,00 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika wraz z opłatą skarbową – 917,00 zł) i wygrała sprawę w 50,29%, stąd pozwany jest zobowiązany zwrócić stronie powodowej kwotę 476,24 zł (50,29% x 947,00 zł). Orzeczenie o rygorze natychmiastowej wykonalności natomiast Sąd Rejonowy uzasadnił treścią art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku, w części oddalającej powództwo wniósł powód (...) S.A. z siedzibą w W.. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie:

1. art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. przez oddalenie powództwa w części, pomimo nie przedstawienia przez stronę pozwaną żadnych zarzutów, a tym bardziej dowodów mogących być podstawą takiego rozstrzygnięcia;

2. tj. art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. przez oddalenie powództwa w części dotyczącej opłaty za świadczenie spłaty w domu, z uwagi na fakt, iż powód nie udowodnił, iż odebrał od pozwanego jakiegokolwiek raty z tytułu spłaty pożyczki, mimo, iż opłata ta nie jest naliczana za odbiór raty, a za samą zakontraktowaną wizytę w domu klienta;

3. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez przekroczenie swobodnej oceny dowodów wyrażające się w:

- pominięciu faktu, iż usługi oferowane w ramach Pakietu Elastycznego są opcją dodatkową i całkowicie dobrowolną, i pożyczkobiorca nie musi decydować się na wybór tego Pakietu, aby otrzymać pożyczkę;
- pominięciu faktu, iż usługi oferowane w ramach Pakietu Elastycznego wiążą się z wykonywaniem przez powoda określonych działań, co powoduje ponoszenie określonych kosztów po stronie powodowej, których zwrotu następnie powód domaga się od pozwanego;
- pominięciu faktu, iż pozwany mógł w dowolnym momencie obowiązywania pożyczki zrezygnować z usług oferowanych w ramach Pakietu Elastycznego;
- pominięciu faktu, iż pozwany przed zawarciem umowy pożyczki otrzymał formularz informacyjny, w którym zawarte były wszelkie dane dotyczące pożyczki;
- błędnym uznaniu, iż powodowi nie należy się prowizja za udzielenie pożyczki, ze względu na to, iż w umowie nie został wskazany sposób kalkulowania tej opłaty, podczas gdy ustawa o kredycie konsumenckim wprost przewiduje możliwość pobierania od konsumenta takiej opłaty;
- błędnym uznaniu, iż opłata za świadczenie spłaty w domu, nie została ustalona na rozsądnym poziomie, a w umowie nie jest podany sposób kalkulowania tej opłaty, podczas gdy koszt jednej wizyty zgodnie z umową został ustalony na kwotę 5 zł;

4. tj. art. 228 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie, znanych powszechnie wytycznych, wskazanych przez Prezesa UOKiK w decyzji z dnia 20 kwietnia 2015 r, dotyczących wysokości opłaty za dostarczenie gotówki do domu oraz opłaty za świadczenie spłaty w domu, stosowanych przez powoda w oferowanych przez niego pożyczkach.

Zarzucił także naruszenie przepisów prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię, tj.

1. art. 5 pkt 6 Ustawy z dnia 12 maja 2011 r o kredycie konsumenckim poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, wynikające z przekonania Sądu, iż jedynym wynagrodzeniem z tytułu udzielenia pożyczki winny być ustalone

umową odsetki i opłata przygotowawcza w sytuacji, gdy cytowana ustawa posługuje się sformułowaniem całkowitego kosztu kredytu, dopuszczając jednocześnie naliczanie innych tzw. pozakodeksowych kosztów kredytu;

2. tj. art. 359 § 2 k.c. poprzez uznanie, iż zastrzeżenie przez powoda wysokości prowizji za udzielenie pożyczki w wysokości niemal 1/3 kwoty pożyczki zmierza do obejścia przepisów regulujących wysokość odsetek maksymalnych, podczas gdy w dniu zawarcia umowy pożyczki żaden przepis prawa nie limitował wysokości tej opłaty;

3. tj. art. 385¹ § 1 k.c., polegające na błędnym przyjęciu, że prowizja za udzielenie pożyczki oraz opłata za Pakiet Elastyczny, stanowiące część umówionej przez strony ceny, nie stanowią świadczenia głównego w zawartej przez nie umowie, a tym samym może znaleźć do nich zastosowanie sankcja bezskuteczności, pomimo, że cena ta została sformułowana w sposób jednoznaczny, co w oparciu o art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. wyklucza sankcję braku indywidualnego związania;

4. tj. art. 385¹ § 1 k.c., polegające na pominięciu faktu, że opłata za Pakiet Elastyczny została indywidualnie uzgodniona z pozwanym, a tym samym może znaleźć do niej zastosowanie sankcja bezskuteczności, pomimo, że wybór tego pakietu był całkowicie dobrowolny;

Wskazując na powyższe powód wnosił o zmianę wyroku w zaskarżonej części, poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu w obu instancjach, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwany B. T. nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy, podzielił też częściowo ocenę prawną tego stanu faktycznego wyrażoną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Słusznie Sąd Rejonowy przyjął, iż postanowienia zawartej przez strony umowy określone zarówno w treści samej umowy, jak i w treści stosowanych przez powódkę w umowach z konsumentami tabel i formularzy, podlegały ocenie co do ich zgodności z prawem. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie na podstawie art. 58 § 1 k.c. w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ § 1 k.c. Stosownie zaś do treści art. 385¹ § 1 k.c., postanowienie umowne jest niedozwolone, jeżeli spełnia cztery przesłanki tj.: (I) postanowienie nie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem, (II) ukształtowane przez postanowienie prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami, (III) powyższe prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta oraz (IV) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron. W przypadku umowy pożyczki wynagrodzenie (prowizja) nie stanowi świadczenia głównego stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17.11.2011 r. w sprawie III CSK 38/11 i wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 30 września 2002 r. w sprawie XVII Amc 47/01). Ostatnia z wymienionych przesłanek, zachodzi w niniejszej sprawie, gdyż omawiane postanowienie nie reguluje głównych świadczeń stron. Powód, jako proferent, nie wykazał też, aby wspomniane wyżej opłaty zostały indywidualnie uzgodnione z pozwanym, a na nim spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07). Rozważeniu podlegało więc, czy zapisy umowy dotyczące obciążenia pozwanego ww. dodatkową opłatą przygotowawczą, opłatą za pakiet elastyczny oraz opłatą za obsługę pożyczki w domu stanowiły w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „rażące naruszenie interesów konsumenta” bądź kształtowały prawa i obowiązki konsumenta w sprzeczności z dobrymi obyczajami.

Przyjmuje się, że „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym

obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Abuzywne postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, która to sprzeczność rażąco narusza jego interesy. Jak wskazano w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2011 roku wydanego w sprawie o sygnaturze akt VI ACa 262/11 istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien wyrażać się on informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu umowy i jej realizacji, rzetelnym traktowaniu konsumenta jako równorzędnego partnera umowy. Działania te potocznie określa się jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

Konstrukcja umowy pożyczki sformułowana w art. 720 k.c. wskazuje, że może to być zarówno umowa odpłatna, jak i nieodpłatna. Formą odpłatności za udzielenie pożyczki może być, poza odsetkami (oprocentowaniem) za korzystanie z kapitału, także prowizja. Wskazuje też na to treść art. 5 pkt. 6 i art. 13 ust. 1 pkt 10 i 17, ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz. z 2014 r. poz. 1497 z późn. zm.). Prawdziwe jest zatem twierdzenie powoda, iż powyższa ustawa zezwala na pobieranie przez przedsiębiorcę opłat i prowizji za swoje czynności. Nie oznacza to jednak, że przepis ten sanuje pobieranie wszelkich opłat, w tym tych także które są nieusprawiedliwione i sprzeczne z dobrymi obyczajami. Sam fakt, iż powyższa ustawa zezwala na pobieranie opłat nie wyklucza możliwości uznania określonego postanowienia umownego za niedozwoloną klauzulę umowną. Jednakże wymaga podkreślenia, iż wysokość opłat za określone czynności powinna odzwierciedlać faktyczne koszty, jakie przedsiębiorca poniósł w związku z ich dokonaniem. Nie mogą to być w żadnej mierze arbitralnie ustalone przez przedsiębiorcę koszty, nie znajdujące faktycznego uzasadnienia w poczynionych nakładach.

Analiza umów pożyczki załączonych do pozwu prowadzi do wniosku, iż na koszty pożyczki, o ile zostanie spłacona do dnia spłaty, składa się m.in. prowizja w kwocie 420,- zł, która stanowi 28% kapitału, co nie wydaje się kwotą nadmierną, rażąco naruszającą interesy konsumenta albo kształtującą prawa i obowiązki konsumenta w sprzeczności z dobrymi obyczajami. Oczywistym bowiem jest, że pożyczkodawca ponosi koszty stałe (np. ocena zdolności kredytowej klienta, w tym sprawdzenie jego historii w Biurze Informacji Kredytowej oraz biurach informacji gospodarczej, przygotowanie umowy i przekazanie jej klientowi, wycena ryzyka klienta na dzień zawarcia umowy, utrzymywanie baz danych o klientach, konieczność wypełniania wymogów związanych z ochroną danych osobowych, wynagrodzenia pracowników etc.). Zdaniem Sądu Okręgowego, przyjąć więc można, że prowizja w takiej wysokości jest uzasadniona i pozostaje w zgodzie z zasadami współżycia społecznego, w szczególności z tradycyjną zasadą uczciwości i rzetelności kupieckiej. Opłata ta nie zwiększa się w razie przedłużenia umowy pożyczki na dalsze okresy, ani nieterminowości w jej spłacie. Zapisy umowy pożyczki dotyczące tej prowizji w przedmiotowej sprawie nie stanowią zatem, w ocenie Sądu Okręgowego, obejścia przepisów ustanawiających odsetki maksymalne i podzielić należało stanowisko skarżącego, że zapis ten strony niniejszego postępowania wiązał. Nie stanowi on bowiem klauzuli abuzywnej i w związku z tym miał wpływ na zakres zobowiązania pozwanego w niniejszej sprawie, co skutkowało uwzględnieniem apelacji w tej części. Podobnie ocenić należy opłatę za dostarczenie gotówki do domu klienta w kwocie 50,-zł wchodzącą w skład dodatkowego Pakietu Elastycznego jako opłatę za dodatkową usługę w domu pożyczkobiorcy. Zważywszy na powyższe orzeczenie Sądu Rejonowego oddalające roszczenie o zapłatę prowizji należało zmienić.

Inaczej natomiast, zdaniem Sądu Okręgowego, ocenić należało wysokość pobieranej przez powoda, także w ramach Pakietu Elastycznego, opłatę za świadczenie spłaty pożyczki w domu klienta ustaloną w okolicznościach niniejszej sprawy na kwotę 495,- zł. Zapis dotyczący tej opłaty uznać należało za sprzeczny z dobrymi obyczajami i naruszający interes konsumenta. Jak już wspomniano Sąd może, a nawet powinien, dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określonego postanowienia umowy. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ § 1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez

proferenta (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07). Przy czym w wypadku umowy pożyczki wynagrodzenie (prowizja) nie stanowi świadczenia głównego stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17.11.2011 r. w sprawie III CSK 38/11 i wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 30 września 2002 r. w sprawie XVII Amc 47/01).

Zapis dotyczący za świadczenie spłaty pożyczki w domu klienta, zdaniem Sądu Okręgowego, został przez powoda jako pożyczkodawcę zastrzeżony w wysokości znacznie przekraczającej możliwą do przyjęcia, bez zarzutu dotyczącego naruszenia zasad współżycia społecznego, granicę. Jest to bowiem 33% kapitału, co zwłaszcza przy uwzględnieniu jednoczesnego pobierania w ramach tej samej umowy prowizji za udzielenie pożyczki stanowiącej 28% kapitału, zapis nie mający żadnego usprawiedliwienia, w szczególności w zyskach osiągniętych w ramach normalnej i rzetelnie prowadzonej działalności gospodarczej i należy go uznać za sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, w szczególności z tradycyjną zasadą uczciwości i rzetelności kupieckiej. W kontekście wskazanych powyżej przesłanek oceny analizowanego postanowienia umowy, nie można było nie dostrzec braku równowagi kontraktowej stron, skoro podmiot występujący jako pożyczkodawca, a jednocześnie przedsiębiorca, narzucił podmiotowi oznaczonemu jako pożyczkobiorca, a jednocześnie konsumentowi wszystkie warunki kontraktu, w tym także za obsługę pożyczki w domu, nie pozostawiając mu praktycznie żadnego wyboru. W takiej sytuacji, uwzględniając zasady doświadczenia życiowego, alternatywą byłoby zapewne nie uzyskanie przez pozwanego od powoda pożyczki, o ile nie przyjmie warunków umowy w całości sformułowanych przez stronę przeciwną. Z tym wszystkim łączy się również stan nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków stron, wynikających z umowy, oczywiście na niekorzyść pozwanego, jeżeli wziąć pod uwagę to, do czego miał być zobowiązany w zamian za udzielenie mu pożyczki. Trudno mówić tu o ekwiwalentności świadczeń. Reasumując, zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że zapisy umowy pożyczki w tym zakresie stanowią klauzulę abuzywną i w związku z tym nie mogą wpływać na zakres zobowiązania pozwanego w sprawie niniejszej. W tym więc zakresie apelacja powoda podlegała oddaleniu.

Konsekwencją uwzględnienia powództwa w ok. 75 % była zmiana orzeczenia o kosztach procesu przed Sądem pierwszej instancji poprzez ich stosunkowe rozdzielanie (art.100 k.p.c.) i obciążenie nimi pozwanego w części, w jakiej proces przegrał.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. orzeczono jak w pkt I i II wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 100 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 i § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 1804 ze zm.), Apelacja powoda została uwzględniona w niemal połowie i w takim zakresie należy się powodowi zwrot kosztów procesu.